

Několik poznámek ke strategii regionální politiky České republiky v systémovém kontextu regionální (kohezní) politiky Evropské unie

Milan Víturka

Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity

**XII. Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách
Bořetice 17. – 19. června 2009**

Hlavní východiska strategie regionální politiky České republiky

- **Základní dlouhodobý cíl:**
posilování konkurenceschopnosti při respektování sociální soudržnosti a udržitelného rozvoje (podmíněné růstem vzdělanosti a rozvojem inovací)
- **Kohezní politika EU:**
hlavní cíle Konvergence, Konkurenceschopnost a Evropská územní spolupráce
- **Hlavní problémy:**
 - sladění zaměření cílů Konkurenceschopnost a Konvergence
 - ▼
 - vygenerování společného jmenovatele
 - ▼
 - aplikace principu územní integrace
 - ▼
 - difuze socioekonomických efektů z pólů rozvoje do okolního prostoru (zejména podél rozvojových os)

Podmínky efektivní podpory územní integrace

1. Respektování zákonitostí hierarchické diferenciacie společenského prostoru

Mikroregionální úroveň: polarita typu centrum – zázemí = integrace na bázi pracovních trhů

Mezoregionální úroveň: polarita typu pól rozvoje – podřízené mikroregiony = integrace na bázi produkčních interakcí

Makroregionální úroveň: polarita typu hlavní město (nejvýznamnější pól rozvoje) – podřízené mezoregiony = integrace na bázi politických a manažerských interakcí

Globální úroveň: polarita typu póly rozvoje globálního významu – podřízené makroregiony = integrace na bázi obchodních interakcí.

2. Respektování zákonitostí vývojové diferenciacie společenského prostoru

Střídání procesů heterogenizace a homogenizace – základní třífázový model spojený s hospodářskými cykly:

1. selekce úspěšných a neúspěšných regionů (obvykle v období recese)
2. polarizace spojená s expanzí úspěšných regionů (přechodné období)
3. integrace spojená s prostorovou difúzí pozitivní efektů (obvykle v období konjunktury).

Základní charakteristiky procesů polarizace a integrace

hierarchie	hlavní nositelé polarizace	hlavní nositelé integrace
globální	rozvojové póly globálního (nadmárodního) významu	rozvojové osy nadmárodního významu
makroregionální	rozvojové póly mezinárodního (národního) významu	rozvojové osy národního významu
mezoregionální	rozvojové póly národního (regionálního) významu	rozvojové osy regionálního významu
mikroregionální	dominantní (podřízená) centra nodálních regionů	nodální procesy

Základní problémy spojené s koncepční tvorbou regionální politiky

- převažující tendence k universalismu nezohledňují adekvátní vlivy rozdílných podmínek na reálné přínosy rozvojových intervencí
- nedostatečná pozornost věnovaná optimálnímu prostorovému rámci, ve kterém by měly být systémové intervence uplatňovány
- přeceňování strany nabídky a malá pozornost věnovaná dynamice poptávky ačkoliv poptávka je základním faktorem ekonomického růstu
- hodnocení efektivnosti rozvojových intervencí - ani ta nejproslulejší ekonomická pracoviště zatím nemají k dispozici generalizované metodické postupy, které by jednoznačně definovaly přínosy veřejných programů pro ekonomický rozvoj jednotlivých zemí a jejich regionů.

Orientace kohezní politiky v dalším plánovacím období – pozice České republiky

1. Základní orientace kohezní politiky

- ◆ podporovat další rozvoj kohezní politiky EU jako hlavního nástroje naplňování principu solidarity při zachování stávající s struktury hlavních cílů
- ◆ budoucí změny kohezní politiky realizovat prostřednictvím optimalizace věcného zaměření hlavních cílů „Konvergence“ a „Konkurenceschopnost“ (cíl „Evropská územní spolupráce“ jasně orientovat na podporu přeshraniční spolupráce), sledující zvýšení její přidané hodnoty a účelné prohlubování vazeb s důrazem na Lisabonskou strategii
- ◆ jako hlavní kriteria optimalizace aplikovat efektivnost (omezení počtu programů), perspektivnost (posilování konkurenceschopnosti), územní integraci (podpora šíření rozvojových efektů) a udržitelnost (harmonizace ekonomických, sociálních a environmentálních cílů společenského rozvoje).

2. Vazby regionální politiky EU a ČR

- ◆ podporovat zachování systému přechodného období („phasing-out“) pro regiony, které překonaly maximální hranici stanovenou v rámci kritéria komparativní úrovně HDP pro cíl „Konvergence“
- ◆ při formulování dílčích cílů regionální politiky ČR vycházejících ze více zohledňovat výsledky odborných analýz a interakce jednotlivých nástrojů na tržních mechanismů (hledání synergií)

3. Řešení specifických otázek

- ◆ pokud jde o vyčlenění politiky rozvoje venkova a její převedení do Společné zemědělské politiky nejeví se návrat k původnímu stavu jako reálný – posilování funkčních vazeb mezi městy a venkovem lze zabezpečit podporou územní integrace na bázi pracovních interakcí v rámci cíle „Konvergence“
- ◆ zvyšování konkurenceschopnosti venkovského prostoru – za efektivní směr lze považovat snižování nákladů v kombinaci s lepším využitím disponibilních zdrojů (v rámci tzv. základních výrobních faktorů představuje faktor „půda“, jedinou komparativní výhodou ve srovnání s urbanizovanými oblastmi, kterou lze transformovat do podoby územních inovací např. v oblasti cestovního ruchu či produkce obnovitelných zdrojů energie).